

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľov **1/ A. L.**, bývajúcej v M.M., **2/ E. Š.**, bývajúcej v H. a **3/ J. U.**, bývajúceho v M.M., v dovolacom konaní zastúpených Mgr. Janette Adamcovou, advokátkou so sídlom v M., Hodžova 261/1, proti odporkyňi **J. Z.**, bývajúcej v B., v dovolacom konaní zastúpenej JUDr. Júliusom Fígerom, advokátom so sídlom v Bratislave, Mickiewiczova 6, **o určenie vlastníckeho práva**, ktorá vec sa viedla na Okresnom súde Senica pod sp.zn. 5C/220/1993, o dovolaniach navrhovateľov 1/, 2/ a 3/ a odporkyne proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 13. novembra 2012 sp.zn. 9Co/343/2010, takto

r o z h o d o l :

Rozsudok Krajského súdu v Trnave z 13. novembra 2012 sp.zn. 9Co/343/2010 **z r u š u j e** a vec mu vracia na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Senica (ďalej len „súd prvého stupňa“), po tom, ako boli jeho predchádzajúce rozsudky zrušené odvolacím súdom, rozsudkom z 28. novembra 2007 č.k. 5C/220/93-462 (I.) zastavil konanie o návrhu na začatie konania v časti o určenie vlastníctva k pozemku parc. č. 5136/9 - zastavané plochy a nádvoria vo výmere 14 m², zapísanému na liste vlastníctva LV č. X. kat. územia J., (II.) určil, že podiel 3/8 na nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v kat. území J., zapísanej na LV č. X. ako pozemok parc. č. 5137/1 - záhrady vo výmere 1866 m², patrí do dedičstva po nebohom J. U., zomrelom X., (III.) určil, že podiel 3/8 na nehnuteľnosti nachádzajúcej sa v kat. území J., zapísanej na LV č. X. ako pozemok parc. č. 5137/1 - záhrady vo výmere 1866 m², je v podielovom spoluvlastníctve navrhovateľa 4. (vtedy ešte žijúceho Š. U. - poznámka dovolacieho súdu), (IV.) uložil navrhovateľke 1/ povinnosť zaplatiť súdu prvého stupňa súdny poplatok za odvolanie v sume 500 Sk, (V.) uložil navrhovateľke 2/ zaplatiť súdu prvého stupňa súdny

poplatok „z predmetu konania“ v sume 705 Sk, (VI.) uložil navrhovateľovi 3/ zaplatiť súdu prvého stupňa súdny poplatok „z predmetu konania“ v sume 705 Sk, (VII.) uložil navrhovateľovi 4/ zaplatiť súdu prvého stupňa súdny poplatok „z predmetu konania“ v sume 1 410 Sk, (VIII.) uložil odporkyni povinnosť zaplatiť navrhovateľke 1/, do rúk jej zástupcu, náhradu trov konania v sume 16 361 Sk a (IX.) nepriznal navrhovateľom 2/, 3/ a 4/ náhradu trov konania.

Súd prvého stupňa pri rozhodovaní vo veci samej vychádzal so záveru, že návrh na určenie, že podiel 3/8 na nehnuteľnosti zapísanej na LV č. X. – parc. č. 5137/1 – záhrady patrí do dedičstva po neb. J. U., Z.X., je dôvodný, pričom naliehavý právny záujem u navrhovateľov na takomto určení videl v tom, že bez takéhoto určenia by nemohlo byť ich vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti zapísané do katastra nehnuteľností; ich otec - J. U. (ktorý bol vlastníkom spornej nehnuteľnosti, ale nebol takto vedený v príslušnej evidencii) totiž so svojim podielom 3/8-ín nikdy nenakladal a navrhovateľ 4/ bez takéhoto určenia nemôže vyporiadať vzťahy s navrhovateľmi 1/ až 3/, ktorým predmetnú nehnuteľnosť predal, hoci taktiež nebol vedený v príslušnej evidencii ako jej vlastník. Súd opísal vlastnícky stav spornej nehnuteľnosti od roku 1927, v rámci čoho, okrem iného, uviedol, že ku dňu 3. november 1949, teda ku dňu spísania zápisnice Čd 3430, nehnuteľnosť parc. č. 5137 ešte nebola rozdelená; jej spoluvlastníkmi boli Š. U., N. (navrhovateľ 4/) v podiele 3/8, J. U. (právny predchodca navrhovateľov 1/ až 3/) v podiele 3/8, Š. Z. (starý otec odporkyne) v podiele 1/8, A. Z. (teta odporkyne) v podiele 1/24, P. Z. (otec odporkyne) v podiele 1/24 a A. Z. (teta odporkyne) v podiele 1/24. Konštatoval, že k uvedenému dňu Š. U., N. (starý otec navrhovateľov 1/ až 3/) a jeho manželka A. R. už neboli spoluvlastníkmi parcely č. 5137, lebo svoj podiel (6/8) darovacou zmluvou z 11. mája 1939 previedli na synov Š. U., N. (navrhovateľ 4/) a J. U., N.X. (otca navrhovateľov 1/ až 3/). Pokiaľ ide o zápisnicu z 3. novembra 1949, súd uviedol, že na jej základe malo dôjsť k dohode o rozdelení viacerých nehnuteľností, pričom platnosťou tohto právneho úkonu sa zaoberal len vo vzťahu k parcele vedenej v pozemnoknižnej vložke č. 12165 kat. území M.. Zameral sa na zistenie, či v danom prípade boli prítomné všetky osoby, ktoré boli spoluvlastníkmi nehnuteľnosti – parc. č. 5137, ktorej rozdelením vznikla parc. č. 5137/1 (ktorá je predmetom súdneho konania). Dospel k záveru, že tento právny úkon je absolútne neplatný, lebo Š. U. z M. č. p. 2160 (ako žiadateľ o predmetný právny úkon) nebol osobou totožnou s navrhovateľom 4/, a Š. U., N. (starý otec navrhovateľov 1/ až 3/) k tomuto dňu už nebol spoluvlastníkom spornej nehnuteľnosti. Predmetnú zápisnicu teda

nepodpísal ani navrhovateľ 4/, ani právny predchodca navrhovateľov 1/ až 3/, ktorí v tomto čase boli podielovými spoluvlastníkmi spornej nehnuteľnosti (každý v 3/8) a zo zápisnice nie je zrejmé, že by na tento úkon menovaní splnomocnili inú osobu. Rovnako sa v zápisnici nenachádzajú ani podpisy A. Š. – spoluvlastníčky v 1/24, ani A. Z. – spoluvlastníčky taktiež v podiele 1/24. Keďže právny úkon z 3. novembra 1949 (Čd 3430/49) je neplatný, sú neplatné všetky ďalšie právne úkony týkajúce sa tejto nehnuteľnosti. Z hľadiska posúdenia procesných podmienok súd prvého stupňa zaujal stanovisko, že v predmetnej veci nejde o prekážku už rozsúdenej veci, lebo konania vedené na Okresnom súde Senica pod sp.zn. 8 C 38/92 a pod sp.zn. 9C 94/83 sa priamo netýkali nehnuteľnosti parc. č. 5137 alebo sa týkali len tej jej časti, ktorá nie je predmetom tohto konania. Navrhovatelia sa v tomto konaní domáhajú určenia vlastníctva len k časti parcely č. 5137, t.j. k vyčlenenej časti parc. č. 5137/1, teda menšej než tá, ktorá bola predmetom zápisnice Čd 3430/49 z 3. novembra 1949.

Po ostatnej zmene návrhu na odvolacom pojednávaní Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 29. septembra 2009, sp.zn. 9 Co 60/2008 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej vyhovujúcej časti zmenil tak, že určil, že navrhovatelia 1/ až 3/, každý v 1/6, a navrhovateľ 4/ v polovici sú vlastníkami novovytvorenej parcely č. 5137/1 – záhrady vo výmere 1095 m² a odporkyňa je vlastníčkou novovytvorenej parcely č. 5137/5 – záhrady vo výmere 771 m², ktoré nehnuteľnosti boli vytvorené geometrickým plánom Geodézie Bratislava, a.s., prevádzky M. č. 243–009/09 zo 6. februára 2009 z parc. č. 5137/1 – záhrada vo výmere 1866 m² v kat. úz. J., doposiaľ zapísanej na LV č. X. Katastrálneho úradu Bratislava – Správa katastra M., k.ú. J., obec J.. Vo zvyšku rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil, navrhovateľom 1/ až 4/ nepriznal náhradu trov konania.

Odvolací súd, rovnako ako súd prvého stupňa, dospel k záveru, že zápisnica z 3. novembra 1949 Čd 3430/1949 je neplatná pre rozpor so zákonom, lebo tohto úkonu sa nezúčastnili J. U. a Š. U., ktorí v čase predmetného úkonu vlastnili po 3/8 ešte nerozdelenú nehnuteľnosť. Ich otec Š. U., ktorý ich mal zastupovať, plnú moc na to nemal. Názor odporkyne ohľadne zastupovania vlastníka inou osobou neakceptoval, lebo zastupovanie vlastníka inou osobou bez splnomocnenia bolo možné len vtedy, ak išlo o vpis vlastníckeho práva skutočného držiteľa, ak skutočný držiteľ bol vzdialený alebo tu bola iná prekážka. V preskúmvanej veci o takýto prípad nešlo; predmetnou zápisnicou sa mali riešiť spoluvlastnícke a užívacie vzťahy, pričom vlastníci boli spôsobilí konať osobne. Zdôraznil, že

odporkyňou tvrdené dôvody zastupovania v zápisnici Čd 3430/1949 nie sú uvedené a pokiaľ poukazovala na ťarchy Š. U., ktoré mali byť na základe zápisnice vymazané, uviedol, že ich nemohol posudzovať oddelene od ostatných relevantných skutočností (od užívania nehnuteľností a faktického výkonu vlastníckeho práva). Ďalej odvolací súd v odôvodnení rozhodnutia konštatoval obsah predmetnej zápisnice, ako aj to, že išlo o úradnú listinu, na spísaní ktorej sa zúčastnili úradné osoby (sudca, „vložkár“, zapisovateľ) a konali podľa predpisov vzťahujúcich sa k zápisom v pozemkovej knihe. Na jej základe došlo v pozemkovej knihe k intabulácii v súvislosti s rozdelením nehnuteľností v zápisnici uvedených, hoci všetci spoluvlastníci pri predmetnom úkone neboli prítomní. Sporné nehnuteľnosti boli v prírode zamerané a rozdelené pred spísaním predmetnej zápisnice. Š. U. starší však na nich (ako na nehnuteľnostiach svojich detí) hospodáril a zúčastnil sa spísania zápisnice Čd 3430/1949. Táto zápisnica tak rešpektovala skutočný užívací vzťah. Odvolací súd vyslovil názor, že pokiaľ právny predchodca navrhovateľov 1/ a 3/ (nebohý J. U.) a jeho brat (navrhovateľ 4/) nevedeli o rozdelení spornej nehnuteľnosti na tri samostatné parcely a o tom, že im pripadla len jedna parcela, dôležitý bol len užívací stav spornej nehnuteľnosti, lebo vlastnícky stav bol založený predmetnou zápisnicou. Odvolací súd dospel k záveru, že k počiatku oprávnenej držby u nadobúdateľov došlo bezprostredne po intabulácii zápisnice Čd 3430/1949, preto 32 ročná doba začala plynúť už v roku 1949, resp. 10 ročná vydržacia lehota od 1. januára 1951. Vychádzajúc z tvrdenia navrhovateľov, že rodina U. sa o zápisnici z roku 1949 nedozvedela, nehnuteľnosti užívali bez zmeny, teda bez ohľadu na obsah zápisnice. Účinky tejto zápisnice sa v užívaní nehnuteľnosti vôbec neprejavili; preto sa bolo treba zaoberať vývojom užívacích vzťahov spornej nehnuteľnosti, najmä či v jej užívaní po roku 1949 nastala zmena, a ak áno, aká alebo či k žiadnej zmene nedošlo. Keďže rodina U. sa o predmetnom vklade vlastníckeho práva nedozvedela a vydania nehnuteľnosti od rodiny U. sa nedomáhala ani rodina Z., spochybnil možnosť aplikácie ustanovení Občianskeho zákonníka upravujúcich nadobudnutie vlastníckeho práva vydržaním. Uvažoval preto, či v predmetnej veci nedošlo „k navráteniu – obnoveniu“ pôvodného vlastníckeho práva rodiny U., o ktoré prišli na základe už uvedenej zápisnice. Poukázal na ustálenú súdnu prax týkajúcu sa nadobudnutia vlastníckeho práva vydržaním, najmä ohľadne dobromyseľného držiteľa, ktorý vstúpi do držby na základe domnelého právneho titulu, ktorý v ňom vyvolal presvedčenie, že sa stal vlastníkom veci, hoci skutočnosť bola iná. Pri následnom zisťovaní, či sa medzi rodinami U. a Z. po rozdelení nehnuteľnosti zmenil aj ich užívací (teda nielen právny) stav, vychádzal z toho, že rodina U. nevedela o zápisnici Čd 3430/49 z 3. novembra 1949, že medzi parc. č. 5136 a parc. č.

5137/1 nebola žiadna hranica, išlo o súvislé pozemky užívané ako jeden celok a v ich strede bola stodola. Až po smrti otca na jeseň v roku 1989 (keď išli predávať dom) zistili, že nimi užívaná parc. č. 5137/1 (v rozsahu 6/8) nie je ich vlastníctvom, že táto vlastnícky patrí rodine Z.. Odvolací súd dospel k záveru, že návrh je dôvodný, lebo z výsledkov vykonaného dokazovania možno vyvodit', že vkladom – intabuláciou vlastníckeho práva v prospech právneho predchodcu odporkyne došlo k odňatiu vlastníckeho práva právnomu predchodcovi navrhovateľov 1/ až 3/ a navrhovateľovi 4/. Stalo sa tak napriek skutočnosti, že rodina navrhovateľov spornú parcelu užívala. Na základe zápisnice Čd 3430/1949 z 3. novembra 1949 nikdy nedošlo k zmene užívacích vzťahov k spornej nehnuteľnosti; jej spísaním malo dôjsť k zosúladieniu užívacieho stavu so stavom právnym (vlastníckym) a zdôraznil, že geometrický plán, na základe ktorého sa tak malo stať, sa v spise nenachádza. Tvrdenie odporkyne, že spornú nehnuteľnosť užívala rodina U. ako záhumienok, považoval za účelové a neopodstatnené. U navrhovateľov nastala dobromyseľná, slobodná a nikým nerušená držba spornej nehnuteľnosti (§ 566 ods. 1 Obč. zák. č. 141/1950 Zb.), ktorá začala plynúť 1. januára 1951 a skončila 31. decembra 1960, čím došlo k nadobudnutiu vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti navrhovateľmi (t.j. pôvodnými vlastníckymi), ktorí sa aj v ďalšom období správali ako vlastníci spornej nehnuteľnosti. Odvolací súd pripustil proti svojmu rozsudku dovolanie, lebo dospel k záveru, že ide o rozhodnutie zásadného právneho významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.). Hoci výrok rozhodnutia odvolací súd formuloval ako zmeňujúci, tento má povahu rozsudku potvrdzujúceho, lebo v porovnaní s rozsudkom súdu prvého stupňa sa ním právne vzťahy nekonštituovali iným spôsobom. Za otázku zásadného právneho významu považoval: 1/, či nie je v súdenom prípade rozhodujúce prihliadnuť na uplynutie lehôt určených zákonom o výmaz vlastníckeho práva z pozemkovej knihy, ktorý bol uskutočnený na základe zápisnice Čd 3430/1949 z 3. novembra 1949, a 2/ či po vklade vlastníckeho práva podľa zápisnice Čd 3430/1949 z 3. novembra 1949 k parc. č. 5137/1 – záhrady vo výmere 1866 m² v kat. úz. J. s poukazom na potrebu stability vlastníckych vzťahov vytvorených zápisom do pozemkovej knihy, možno bez časového obmedzenia rozhodnúť o zmene takýchto vlastníckych vzťahov.“

Tento rozsudok odvolacieho súdu bol na základe dovolania odporkyne preskúmaný dovolacím súdom, ktorý ho rozsudkom z 29. októbra 2010 sp.zn. 1 Cdo 37/2010 ho zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Rozhodol tak majúci za to, že spôsob, akým odvolací súd v predmetnej veci vymedzil otázky podľa neho zásadného právneho významu,

na ktoré mal dať odpoveď dovolací súd v konaní o pripustenom dovolaní, svedčí o zaťažení konania tzv. inou vadou, ktorá má za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1 veta druhá O.s.p.). Dôvody smerujúce k vymedzeniu nastolenej otázky neboli podľa dovolacieho súdu riadne, jasné a zrozumiteľné. Odôvodnenie odvolacieho súdu bolo značne chaotické najmä preto, lebo za dôvod vyhovenia návrhu odvolací súd považuje obnovenie pôvodného vlastníckeho stavu v dôsledku neplatnosti právneho úkonu – zápisnice Čd 3430/1949 z 3. novembra 1949 (z dôvodov, ktoré popisuje v dôvodoch svojho rozhodnutia) a súčasne uzatvára, že navrhovatelia, resp. právny predchodca navrhovateľov 1/ až 3/ a navrhovateľ 4/, spornú nehnuteľnosť vydržali podľa zákona č. 141/1950 Zb. Podľa názoru dovolacieho súdu uvedené dôvody a argumentácia vedľa seba nemôžu obstáť; ak totiž existuje vlastníctvo pôvodných vlastníkov z dôvodu, že určitý právny úkon (v tomto prípade zápisnica Čd 3430/1949 z 3. novembra 1949) je neplatný a žiadne právne účinky z neho nenastali, nemožno súčasne existujúce vlastníctvo deklarovať aj výrokom o tom, že ho navrhovatelia nadobudli vydržaním (navyše za situácie, keď existencia podmienok vydržania je vysoko sporná a teoreticky by bolo možné skôr uvažovať, či podmienky vydržania nie sú skôr splnené na strane odporkyne, resp. jej právnych predchodcov než u navrhovateľov, resp. ich právnych predchodcov v prípade neplatnosti právneho úkonu). Podľa dovolacieho súdu obsahuje rozsudok odvolacieho súdu tiež rozličné úvahy a hypotézy, ktoré nemali žiadnu výpovednú hodnotu a vplyv na otázky uvedené v odôvodnení. To všetko robilo podľa dovolacieho súdu napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nepreskúmateľným.

Odvolací súd, po tom, ako uznesením z 22. mája 2012 sp.zn. 9Co/343/2010 pripustil späťvzatie návrhu na začatie konania navrhovateľkami 4/ a 5/ (právnymi nástupkyňami pôvodného navrhovateľa 4/), rozsudok súdu prvého stupňa v časti týkajúcej sa pôvodného navrhovateľa 4/ v spojení s medzitým pripustenou zmenou návrhu v časti určenia, že polovica spornej nehnuteľnosti patrí do dedičstva po nebohom Š. U., zomrelom X., zrušil a konanie zastavil, rozsudkom 13. novembra 2012 sp.zn. 9Co/343/2010 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa vo zvyšku tak, že návrh navrhovateľov 1/ až 3/ zamietol. Stotožnil sa so záverom súdu prvého stupňa o neplatnosti právneho úkonu urobeného právnymi predchodcami účastníkov 3. novembra 1949. Nepovažoval za dôvodnú obranu odporkyne, že predmetná dispozícia s nehnuteľnosťami bola urobená v súlade s vtedy platnými predpismi. Dospel však k záveru, že návrh na začatie konania je aj tak neopodstatnený, pretože právny predchodca odporkyne nadobudol vlastníctvo k spornej nehnuteľnosti vydržaním. Tento svoj záver odôvodnil takto:

„Pred spísaním zápisnice Čd 3430/1949 zo dňa 3. novembra 1949 boli nehnuteľnosti v prírode zamerané a rozdelené, teda noví nadobúdatelia nehnuteľností vedeli o tom, ktoré nehnuteľnosti nadobudli a kde sa v prírode nachádzajú. Komisia na zakladanie pozemno-knižných vložiek obce M. túto zápisnicu totiž spísala na mieste samom. Rozdelenie nehnuteľností sa uskutočňovalo podľa toho, ako boli nehnuteľnosti už v prírode rozdelené na základe nákresu Katastrálneho meračského úradu v Novom Meste nad Váhom. Cieľom spísania tejto zápisnice na mieste samom bola úprava vlastníckych vzťahov dovtedajších spoluvlastníkov nehnuteľností, a to parciel č. 5131/1, 5131/2, 5131/3, 5136 a 5137.

Zo zápisnice vyplýva, že dôvodom spísania tejto zápisnice je skutočná a pokojná držba tak, ako sa tieto vlastnícke vzťahy usporiadali. Týka sa to preto i parc. č. 5137/1, ktorú nadobudli vyššie uvedení vlastníci Š. Z. so svojimi deťmi v celku. Skutočná a pokojná držba bola dôvodom, prečo sa stali vlastníkmi tejto nehnuteľnosti, prečo sa pristúpilo k spísaniu predmetnej zápisnice a tieto okolnosti potvrdzovali nielen vlastníci ostatných nehnuteľností, ale dosvedčili ich i dôverníci prítomní pri spisovaní predmetnej zápisnice. V samotnej zápisnici sa konštatuje, že delenie sa uskutočňuje na základe skutočnej držby a rodina Z. nadobudla parc. č. 5137/1 a 5137/2 tak, že Š. Z. nadobudol 3/6 a jeho tri deti každé po 1/6, pričom parc. č. 5137/1 predstavovala sad a stodolu a parc. č. 5137/2 dom súpisné č. X. s dvorom. Parcelu č. 5137/3 - dvor a maštal' nadobudla rodina U.. Preto možno uzavrieť, že v zmysle tejto zápisnice držiteľmi a užívateľmi tejto nehnuteľnosti bola rodina Z.. Vlastníkmi tejto parcely sa preto stal Š. Z. so svojimi deťmi.

Š. U. starší, otec vtedajších vlastníkov vedel o tom, že sporná nehnuteľnosť parcela č. 5137/1 pripadla rodine Z. a právni predchodcovia žalovanej vedeli zasa o tom, že parcela č. 5137/1 (ako aj parcela č. 5137/2, na ktorej je postavený ich rodinný dom), pripadla do ich vlastníctva. V čase usporiadania vlastníctva týchto nehnuteľností boli nehnuteľnosti v prírode rozdelené, každý z nových nadobúdateľov vedel, kde sa jeho nehnuteľnosť nachádza. Nebohý Š. U. starší mal všetky informácie o tom, ktoré nehnuteľnosti rodina U. na základe rozdelenia nadobudla a ktoré pripadli do vlastníctva rodine Z..

Po spísaní predmetnej zápisnice nastali zmeny i vo vlastníckych pomeroch a na ne nadväzovali užívacie pomery. Rodina U. a rodina Z. mala nehnuteľnosti medzi sebou vlastne v prírode rozdelené, čo bolo dôvodom pre spísanie predmetnej zápisnice.

Pretrvávajúce spory o užívanie týchto nehnuteľností a najmä o úrodu, ktorú rodiny zberali zo sadov nachádzajúcich sa za záhradami, boli medzi rodinami dlhodobo.

Š. U. starší, ktorý sa zúčastnil spisovania zápisnice Čd 3430/1949 zo dňa 3. novembra 1949, na pozemkoch svojich detí (ktoré im daroval) hospodáril. Parcela č. 5137/3 pripadla rodine U., celá ostatná výmera tvorená z parcel č. 5137/1 a č. 5137/2 patrila rodine Z.. Pritom rodina U. za parcelou č. 5137/3 užívala hospodárske budovy, pretože Š. U. starší bol hospodár a po ňom v hospodárení pokračoval i syn J. U.. Odvolací súd však v danom prípade viazaný i záverom vyjadreným v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky po výsluchu účastníkov konania i výsluchu svedka na poslednom pojednávaní dňa 13. novembra 2012 zohľadnil, že Š. U. starší bol prítomný pri spisovaní spornej zápisnice v roku 1949, a teda vedel o tom, že rodina Z. získala takmer celú parc. č. 5137, t.j. 5137/1 a parc. č. 5137/2. Vedel o tom, že parc. č. 5137/3 nadobudla rodina U., ktorá bola napojená na ich dom, postavený na parc. č. 5136/2, kde bola súčasne maštal'. Za ňou sa nachádzali hospodárske budovy a obďaleč stodola. Dom Z. bol postavený na parc. č. 5137/2. Š. U. starší vedel o tom, že parc. č. 5137/1 patrí rodine Z., vedela o tom aj rodina Z..

Š. U. starší na časti uvedených nehnuteľností hospodáril, pričom ako on, tak i právni predchodcovia žalovanej, predovšetkým starý otec Š. Z. a otec P. Z. vedeli o tom, že predmetné nehnuteľnosti pripadli do ich vlastníctva, pripadli rodine Z.. Pôvodný pozemno-knižní vlastníci J. U., nar. X. (právny predchodca žalobcov) a Š. U., nar. X. (pôvodný žalobca v štvrtom rade) nehnuteľnosti neužívali, resp. J. U. tieto užíval a hospodáril na nich po smrti svoj ho otca. Išlo však predovšetkým o hospodárenie na parcele 5136, ktorá pripadla rodine U., pretože na parcele 5137/1 mali obe rodiny dvor a záhrady. Rodina U. mala za domom dvor, maštal' a hospodárstvo - dve šopy, kurín, vedľajšie stavby sa nachádzali pred a za domom rodiny U. a takto hospodáril nebohý Š. U. starší do roku 1965 až 1968 a potom hospodárstvo prebral syn J.. Ploty medzi záhradami museli byť práve pre existujúce hospodárstvo, keďže hospodárske zvieratá rodine Z. robili problémy v záhrade,

z čoho pramenili aj spory medzi rodinami. Za záhradami sa nachádzal sad s ovocnými stromami, pričom cez tento prechádzala cesta vedúca na spoločnú nezamapovanú a obyvateľmi tohto územia vytvorenú a užívanú cestu, ktorá viedla z jednej strany do lesa a druhou stranou do polí a k štátnej ceste. Rodina Z. teda užívala ako sad, tak i túto cestu, prechádzala i cez parcelu rodiny U. č. 5135 a až v súčasnosti, ako vznikol medzi účastníkmi tento spor, musela si žalovaná vybudovať novú cestu. Táto skutočnosť svedčí o tom, že dovedty mohla rodina Z. užívať práve túto cestu a sad, až po tom, ako rodina U. zamedzila žalovanej prechod cez parcelu 5135, nemohla túto nezamapovanú cestu používať.

Podľa terajšieho stavu vlastníctvo spornej nehnuteľnosti je v evidencii nehnuteľností vedené na žalovanú. Odvolací súd považuje túto evidenciu súladnú so zákonom, pretože vlastníckmi nehnuteľností po tom, ako bola spísaná predmetná zápisnica, sa stala rodina Z. (starý otec, otec, tety žalovanej), pričom v dôsledku právneho nástupníctva je aktuálne vedené vlastníctvo na žalovanú, ktorá ho nadobudla dedením po svojich právnych predchodcoch. Vtedajší nadobúdatelia uvedených nehnuteľností, rodina Z. však bola presvedčená o tom, že všetky skutočnosti, ktoré súviseli so spísaním predmetnej zápisnice, (ktorú pre rozpor so zákonom odvolací súd v zhode so záverom súdu prvého stupňa považuje za neplatnú), sú v súlade so zákonom, že im vlastníctvo k nehnuteľnostiam na základe predmetnej zápisnice patrí, že sú vlastníckmi uvedených nehnuteľností. Užívali ich ale najmä v časti, kde bol sad, pretože okrem zberu ovocia tu bola vybudovaná cesta, ktorú trvale užívali tak, aby sa dostali na nezamapovanú spoločnú cestu cez spornú parcelu a potom cez parcelu rodiny U. č. 5135 až smerom do polí a na hradskú cestu. Toto bol jediný prístup do domu Z., iný prístup nemali, čo je dôkazom toho, že parcelu č. 5137/1 pre svoju existenciu potrebovali a museli používať, a to v presvedčení, že im právom patrí.

Tento právny stav existoval ako pred spísaním, tak aj bezprostredne po spísaní zápisnice, preto už pôvodný vlastníck P. Z. (ktorý sa krátko po spísaní zápisnice stal na základe darovacej zmluvy od svojho otca Š. Z. vlastníckom 3/6 a ktorý sa neskôr stal vlastníckmi uvedených nehnuteľností i po A. a A. Z.), nadobudol vlastníckke právo k predmetnej nehnuteľnosti vydržaním podľa § 115 zákona č. 141/1950 Zb. od 3. novembra 1949 do 1. januára 1960 s použitím § 566 ods. 1 zákona, keďže nehnuteľnosti užíval, ako svoje vlastníck, pre potreby svoje a potreby svojej rodiny, užíval ich v presvedčení, že mu toto vlastníckke právo patrí, pretože pôvodne ho nadobudli na základe predmetnej zápisnice z roku 1949. Nebohý Š. U. starší, starý otec žalobcov v prvom až treťom rade vedel o tom, že tieto

nehnutelnosti patria rodine Z., keďže ako účastník pri spisovaní predmetnej zápisnice vedel, že práve táto časť nehnuteľností pripadla rodine Z., pričom odvolací súd súčasne vychádzal z toho, že v prípade pochybnosti sa držba považuje za oprávnenú (§§ 115, 116 zákona). Preto právni predchodcovia žalovanej, a to jej otec nadobudol vlastníctvo k predmetnej nehnuteľnosti vydržaním podľa Občianskeho zákonníka č. 141/1950 Zb., a preto nebolo možné žalobe žalobcov vyhovieť, a tak odvolací súd rozsudok súdu prvého stupňa zmenil a žalobu žalobcov zamietol, a to aj v časti výroku o určení vlastníctva žalovanej, pretože táto je v evidencii nehnuteľností ako vlastník vedená.“

Odvolací súd pri rozhodovaní o trovách konania aplikoval ustanovenie § 150 O.s.p. Dôvody osobitného zreteľa, pre ktoré úspešnej odporkyňi nepriznal náhradu trov konania, odvolací súd videl v tom, že „žiaden z účastníkov sporu stav vzniknutý v roku 1949 jednak dôsledne nepoznali, nezavinili, nespôsobili, nepodieľali sa na ňom a už len rešpektovali úkony svojich právnych predchodcov a svoje vlastnícke nároky v súlade s ich konaním prezentovali a bránili, pritom okolnosti spísania zápisnice sa objasnili až v priebehu tohto sporu.“

Proti rozsudku odvolacieho súdu podali dovolania odporkyňa a aj navrhovatelia 1/ až 3/.

Odporkyňa napadla dovolaním výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bolo rozhodnuté o trovách konania účastníkov tak, že sa jej nepriznalo právo na ich náhradu. Tvrdí, že v konaní, ktoré predchádzalo vydaniu rozhodnutia o trovách konania, jej bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. a napadnutá časť rozhodnutia odvolacieho súdu popritom spočíva aj na nesprávnom právnom posúdení veci. Podľa odporkyne spočíva vada konania podľa § 237 písm. f/ O.s.p. v tom, že odvolací súd pred svojím rozhodnutím jej neumožnil, aby sa mohla vyjadriť k ním zamýšľanej aplikácii ustanovenia § 150 O.s.p., pričom prieskumu jeho rozhodnutia sa nemohla domáhať ani v odvolacom konaní. Takýmto postupom odvolací súd „sa súčasne zbavil možnosti“ posúdiť opodstatnenosť jej námietok a vyrovnáť sa s nimi. Pochybenie odvolacieho súdu pri aplikácii ustanovenia § 150 O.s.p. vidí odporkyňa v nesprávnom výklade dôvodov hodných osobitného zreteľa odvolacím súdom, ktoré v prejednávanej veci podľa jej názoru na strane navrhovateľov nie sú. Navrhla napadnutý výrok rozsudku odvolacieho súdu zmeniť tak, že

navrhovateľom 1/ až 3/ bude uložená povinnosť zaplatiť odporkyni, na účet jej zástupcu, náhradu trov konania.

Navrhovatelia 1/ až 3/ napadli rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej v dôvodov, že okrem neprávneho právneho posúdenia veci odvolací súd sa v konaní, ktoré predchádzalo vydaniu rozsudku, dopustil aj „ďalších väd“ v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Uviedli, že dovolanie podávajú okrem iného „na základe § 238 ods. 2 O.s.p.“ V dovolaní, po zhrnutí podľa nich významných skutočností a doterajšieho priebehu konania, spochybňujú správnosť skutkových záverov odvolacieho súdu obsiahnutých v jeho rozsudku, ktorý vychádzal výlučne z tvrdení odporkyne dôkazne nepodložených a nevzal do úvahy ich dôvody a argumenty, hoci boli riadne podložené dôkazmi. Z týchto zistení jednoznačne vyplynulo, že „nemohla nastať dobromyseľná, slobodná, nikým nerušená držba a užívanie nehnuteľností rodinou odporkyne“. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu trpí vnútornými rozporami a v ňom prijaté závery vôbec nekorešpondujú so skutkovými zisteniami. Odvolací súd kompletne zmenil svoje skutkové zistenia a právne posúdenie veci ustálené v jeho skoršom, dovolacím súdom zrušenom rozsudku, hoci pre takú zmenu tu neboli relevantné zákonné dôvody. Z tých dôvodov navrhovatelia 1/ až 3/ navrhli, aby dovolací súd zrušil ich dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

Odporkyňa navrhla dovolanie navrhovateľov 1/ až 3/ zamietnuť. V svojom vyjadrení zotrvala na svojom tvrdení, že zápisnica Čd 3430/49 z 3. novembra 1949 je nespochybniteľnou platnou verejnou listinou, zápis do pozemkovej knihy na jej základe mal konštitutívne účinky. Nesúhlasí so záverom odvolacieho súdu, že zápisnica je neplatná a vytýka mu tiež, že sa nezaoberal s jej námietkou, že v prípade neplatného vkladu sa mohol skutočný vlastník požadovať jeho zrušenie a obnovu predošlého pozemno-knižného stavu v zákonom určenej lehote, ktorá už márne uplynula. Ak by teda aj obstál záver odvolacieho súdu o neplatnosti zápisnice, po 1. januári 1961, už nebolo možné zvrátiť vlastnícke vzťahy zapísané na základe predmetnej zápisnice.

Navrhovatelia 1/ až 3/ sa k dovolaniu odporkyne vyjadrili tak, že podľa ich názoru odvolací súd správne rozhodol o náhrade trov konania a jeho konanie v časti týkajúcej sa trov konania nie je postihnuté ani vadou podľa § 237 písm. f/ O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolania boli podané včas osobami na tento procesný úkon oprávnenými, preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) v medziach určených zákonom (§ 242 ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu vo veci samej treba zrušiť, pretože konanie, ktoré predchádzalo jeho vydaniu je postihnuté vadami, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Nosným dôvodom zrušenia skoršieho rozsudku odvolacieho súdu dovolacím súdom bolo, že dôvody odvolacieho súdu, ktoré ho viedli k rozhodnutiu o pripustení dovolania v zmysle § 238 ods. 3 O.s.p. „nie sú riadne, jasné a zrozumiteľné“. V dôvodoch svojho rozhodnutia dovolací súd podrobne vysvetlil predpoklady pripustenia dovolania odvolacím súdom proti svojmu rozhodnutiu. Okrem iného tiež zdôraznil, že ustanoveniu § 238 ods. 3 O.s.p. nezodpovedá, pokiaľ odvolací súd pripustí dovolanie vo vzťahu k otázke, ktoré sám neriešil. Pokiaľ odvolací súd v rámci dovolacej otázky nastolí viaceré otázky, ktorých riešenie podľa jeho názoru prichádza do úvahy, avšak sám ich neposúdi a v odôvodnení rozhodnutia nevysvetlí, je takého pripustenie dovolacej otázky na úkor presvedčivosti odôvodnenia celého rozhodnutia vo veci samej a vyvoláva pochybnosti o komplexnosti rozhodnutia; v takomto prípade možno tiež pripustenie dovolania považovať za náznak toho, že odvolací súd si nie je istý správnosťou svojho právneho posúdenia veci a v rozpore s prieskumnou povahou dovolacieho konania očakáva, že príslušné právne závery vysloví dovolací súd. Dovolací súd tiež uviedol, že v súlade so zásadou preskúmateľnosti, presvedčivosti a zrozumiteľnosti súdnych rozhodnutí musí odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nastolenú právnu otázku sám vyriešiť, musí vysvetliť, z akých dôvodov považoval z viacerých v konaní vyslovených právnych názorov za správny práve ten, z ktorého pri posúdení veci vychádzal. Ak tak neurobí, a iba hypoteticky, podmienene alebo vo všeobecnej rovine stanoví okruh právnych otázok, je jeho rozhodnutie nepreskúmateľné, čo treba považovať za tzv. inú vadu konania, ktorá má za následok nesprávny rozhodnutie veci.

Dovolací súd v odôvodnení svojho uznesenia z 29. októbra 2010 sp.zn. 1Cdo/37/2010 nespochybnil záver odvolacieho súdu, že ním nastolené právne otázky sú zásadného právneho významu. Odvolací súd v ďalšom konaní, na ktoré mu bola vec vrátená dovolacím súdom, sa už ale nezaoberal nápravou vady vytýkanej mu pri pripustení dovolania, právne otázky vymedzené v zrušenom rozhodnutí ako otázky zásadného právneho významu už neriešil

a majú za to, že je „viazaný i záverom vyjadreným v uznesení Najvyššieho súdu Slovenskej republiky“ (s.13, ods. 5 jeho rozsudku), po ustálení neplatnosti právneho úkonu pojatého do zápisnice z 3. novembra 1949 Čd 3430/1949, sa zaoberal už iba otázkou vydržania vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti.

K odvolacím súdom uvádzanej „viazanosti“ odvolacieho súdu právnym názorom vysloveným v zrušujúcom uznesení dovolacieho súdu z 29. októbra 2010 sp.zn. 1 Cdo/37/2010 považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že dovolací súd v označenom uznesení právny názor, ktorým by bol odvolací súd viazaný v ďalšom konaní ohľadne vydržania vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti, nevyslovil. Dovolací súd v dôvodoch svojho uznesenia, reagujúc na odvolacím súdom ustálené dôvody nadobudnutia vlastníctva navrhovateľmi (ktoré sa navzájom vylučujú) a na jeho záver o neplatnosti právneho úkonu pojatého do zápisnice z 3. novembra 1949 Čd 3430/1949, len, aj to iba v zátvorke, poznamenal: „...navyššie za situácie, keď existencia podmienok vydržania je vysoko sporná a *teoreticky* by bolo možné skôr uvažovať, či podmienky vydržania nie sú skôr splnené na strane odporkyne, resp. jej právnych predchodcov v prípade neplatnosti právneho úkonu“. Takúto poznámku dovolacieho súdu nie je možné považovať za záväzný právny názor na podstatu veci.

Pre ďalšie odôvodnenie tohto uznesenia považuje dovolací súd za potrebné pripomenúť, aké právne otázky považoval odvolací súd za otázky zásadného právneho významu. Tie vymedzil odvolací súd takto: „1/ či nie je v súdenom prípade rozhodujúce prihliadnuť na uplynutie lehôt určených zákonom o výmaz vlastníckeho práva z pozemkovej knihy, ktorý bol uskutočnený na základe zápisnice Čd 3430/1949 z 3. novembra 1949, a 2/ či po vklade vlastníckeho práva podľa zápisnice Čd 3430/1949 z 3. novembra 1949 k parc. č. 5137/1 – záhrady vo výmere 1866 m² v kat. úz. J. s poukazom na potrebu stability vlastníckych vzťahov vytvorených zápisom do pozemkovej knihy, možno bez časového obmedzenia rozhodnúť o zmene takýchto vlastníckych vzťahov.“

Právne otázky vymedzené odvolacím súdom majú i podľa dovolacieho súdu zásadný právny význam pre rozhodnutie o veci. Bolo preto povinnosťou odvolacieho súdu sa nimi vyrovnáť, a to aj z toho dôležitého dôvodu, že tieto otázky boli v celom konaní významnou súčasťou procesnej obrany odporkyne proti návrhu na začatie konania na určenie vlastníckeho práva navrhovateľov, resp. ich právnych predchodcov.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolaním navrhovateľov napadnutý rozsudok odvolacieho súd vo veci samej naďalej trpí vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Vo vzťahu k tejto otázke dovolací súd pre ďalšie konanie, na ktoré sa vec vracia odvolaciemu súdu pripomína, že do 1. januára 1951 (do účinnosti tzv. Stredného občianskeho zákonníka), teda aj v čase uzavretia kúpnej zmluvy, sa vlastníctvo nehnuteľností zapisovalo do pozemkovej knihy. Právny poriadok, ktorý bol účinný v tom čase, poznal dva druhy pozemkovoknižných zápisov, a to a/ vklad (intabulácia) a záznam (prenotácia). Vklad do pozemkovej knihy mal konštitutívny – právotvorný význam a účinok; vkladom totiž právo vznikalo alebo zanikalo. *Vklad, ktorým právo zapísané v pozemkovej knihe zanikalo, sa nazýval výmaz* (viď bližšie Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, Nákladom Právnickej jednoty na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1935, II. prepracované vydanie, Doc. Dr. Vladimír Fajnor a Dr. Adolf Záturecký, str.123). Vlastníkom nehnuteľností zapísanej do pozemkovej knihy mohol byť spravidla len ten, kto bol v pozemkovej knihe ako vlastník zapísaný (viď uvedenú publikáciu, str.128). Z tohto všeobecného pravidla existovali len výnimky (pri vydržaní, dedení, dražbe, nadobudnutí nehnuteľností aktom štátu); vlastníkom sa nestal ani ten, koho vklad bol neplatný (viď uvedenú publikáciu, str. 132).

V zmysle Dočasných súdnych pravidiel prijatých Judexkuriálnou konferenciou z roku 1861 sa pri vedení pozemkovej knihy podporne vychádzalo z pozemkovoknižného nariadenia z 15. decembra 1855 č. 222 r. z. (tzv. pozemkovoknižný poriadok). V súlade s týmto nariadením sa pri vedení pozemkovej knihy uplatňoval princíp legality, podstatou ktorého bolo, že zápisy do pozemkovej knihy sa mali vykonávať tak, aby sa do nej nedostal zápis odporujúci zákonu. Keďže ani zásada legality nemohla vždy a v každom prípade reálne zabrániť možnosti vzniku pozemkovoknižných zápisov, ktoré boli od počiatku neplatné, uplatňoval sa spolu s ňou tiež princíp publicity. Princíp publicity (materiálny) vyjadroval zásadu dobrej viery v správnosť zápisov vyznačených v pozemkovej knihe, čím vnášal do zápisov prvok právnej istoty. Existencia práva zapísaného v pozemkovej knihe platila pre toho, kto o rozpore medzi obsahom pozemkovej knihy a skutočným právnym stavom nevedel a vedieť nemusel. Všeobecná vierohodnosť pozemkovej knihy slúžila na ochranu dobromyseľných nadobúdateľov (viď uvedenú publikáciu, str.134).

Vklad do pozemkovej knihy mal právotvorný význam a účinok. Podľa obyčajového práva platného v tom čase na území Slovenska všetky práva, ktoré boli zriadené ako vecné, vznikali, menili sa a zanikali dňom intabulácie – vykonania vkladu alebo výmazu (správne vkladu výmazu – vid' uvedenú publikáciu, str. 133). Uplatňovaním intabulačného princípu (*imponere in tabulas*) sa teda určovala nielen registračná, ale aj hmotnoprávna (právotvorná) povaha zápisu vykonaného do pozemkovej knihy. Stanovením intabulačného princípu (stotožnením momentu nadobudnutia alebo zániku práva s jeho verejným publikovaním v pozemkovej knihe) a prísnyimi a presnými formálnymi pravidlami pre zápis sa zabezpečoval súlad medzi skutočným a evidovaným stavom.

Aj za účinnosti uhorského obyčajového práva sa v praxi vyskytovali prípady, v ktorých právny stav nezodpovedal zapísanému stavu. V týchto prípadoch stáli proti sebe dva záujmy: 1. záujem toho, právo ktorého bolo prevedené neplatným zápisom a 2. záujem toho, kto právo neplatným zápisom nadobudol. Vtedajší právny poriadok počítal s možnosťou vzniku takýchto kolízií záujmov a upravoval postup pri ich riešení. Dotknutý vlastník mohol predovšetkým žiadať o zápis poznámky spornosti (§ 61 pozemkovoknižného poriadku). Pokiaľ ten, koho právo bolo takto vložené, súhlasil s výmazom vložného práva, nevyžadovalo sa, aby listina, ktorou sa mal dosiahnuť výmaz, obsahovala platný právny dôvod – stačil samotný súhlas s výmazom; iná však bola situácia, pokiaľ ten, koho právo bolo takto vložené, s výmazom vložného práva nesúhlasil. Ten, kto nadobudol v dobrej viere práva zapísané v pozemkovej knihe, bol vo svojej dobrej viere chránený a zápis, o ktorý sa jeho právo opieralo, platil pre neho bez zreteľa na dôvod neplatnosti zápisu (vid' Právo občanské, Část zvláštní – Právo knihovní, Prof. Dr. Emil Svoboda, Československý kompas v Praze, 1947, str. 53). Kto vychádzal zo zápisov o nehnuteľnostiach v pozemkovej knihe, konal v dobrej viere, že tieto zápisy zodpovedajú skutočnému stavu. Ak takto postupujúca osoba nadobudla právo k nehnuteľnosti od osoby, ktorá bola zapísaná v pozemkovej knihe, zákon jej priznával ochranu tak, akoby toto právo nadobudla od skutočného vlastníka. Ak išlo o zápis neplatný z hľadiska hmotného práva, mala dotknutá osoba možnosť domáhať sa nápravy žalobou o výmaz.

Žaloba o výmaz bola žalobou, ktorou sa ten, kto sa nejakým vkladom cítil byť „ukrátený“ na svojom zaknihovanom (intabulovanom) práve, domáhal určenia neplatnosti tohto vkladu a obnovenia predchádzajúceho stavu (vid' Právo občanské, Část zvláštní – Právo

knihovní, Prof. Dr. Emil Svoboda, Československý kompas v Praze, 1947, str. 54). „Následkom tohto sporu (jestli ho žalobník vyhrá) neplatný vklad z pozemkovej knihy sa vymaže (správne: vloží jeho výmaz), takže zas predošlý vlastník bude patrný v pozemkovej knihe ako vlastník“ (vid' Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, Nákladom Právnickej jednoty na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1935, II. prepracované vydanie, Doc. Dr. Vladimír Fajnor a Dr. Adolf Zátarecký, str. 133). Takáto žaloba smerovala predovšetkým proti tomu, kto na základe neplatného zápisu nadobudol právo; ten, kto takúto žalobu podal, v konaní musel tvrdiť a preukázať, že zápis je z určitého dôvodu neplatný, a zároveň žiadať, aby bol obnovený pôvodný pozemkovoknižný stav. Na podanie žaloby o výmaz bola určená lehota 32 rokov. Ak neplatne vložená osoba medzičasom nehnuteľnosť previedla na iného, bolo potrebné (pozn. dovolacieho súdu: to znamená aj možné) spor o výmaz rozšíriť tiež proti „ostatným oprávneným osobám“ (vid' bližšie Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, Nákladom Právnickej jednoty na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1935, II. prepracované vydanie, Doc. Dr. Vladimír Fajnor a Dr. Adolf Zátarecký, str.133); proti nim ale, ak nehnuteľnosť nadobudli v dobrej viere, bolo možné podať žalobu o výmaz len do 3 rokov (porovnaj § 64 pozemkovoknižného poriadku). Táto lehota sa v určitých prípadoch skracovala na ešte kratšiu lehotu: ak totiž bolo vlastníčkovi doručené uznesenie o zápise vlastníctva inej osoby a on považoval zápis za neplatný, musel do 60 dní oznámiť úradu pozemkových kníh, že chce začať spor o výmaz a tento spor aj skutočne do 6 mesiacov začať (vid' bližšie Nástin súkromného práva platného na Slovensku a Podkarpatskej Rusi, Nákladom Právnickej jednoty na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1935, II. prepracované vydanie, Doc. Dr. Vladimír Fajnor a Dr. Adolf Zátarecký, str. 135). Treba tiež zdôrazniť, že ani prípadné podanie žaloby o výmaz nevedlo ešte bez ďalšieho k obnoveniu zápisu v pozemkovej knihe. Pôvodný zápis sa obnovoval až na základe právoplatného rozhodnutia súdu – teda až v prípade úspešnosti účastníka tvrdiaceho v spore o výmaz neplatnosť vkladu (vid' tiež vyššie „jestli ho žalobník vyhrá“).

Odvolací súd po zrušení jeho predchádzajúceho rozsudku dovolacím súdom ale túto otázku, zodpovedanie ktorej bolo relevantné pre ďalší priebeh konania a rozhodnutie o veci samej, neriešil a rovno prikročil k riešeniu otázky nadobudnutia vlastníctva sporných nehnuteľností (ich časti) vydržaním, ktorú otázku naostatok tiež nevyriešil správne, resp. jeho konanie, ktoré predchádzalo jej riešeniu zaťažil vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Kým odvolací súd v skoršom rozsudku z 29. septembra 2009 sp.zn. 9Co/60/2008, ktorý bol zrušený uznesením dovolacieho súdu z 29. októbra 2010 sp.zn. 1 Cdo/37/2010, vyhoviel ostatne zmenenému návrhu na určenie vlastníctve k pozemku parc.č. 5137/1 (už len vo výmere 1 095 m²) okrem iného aj na tom skutkovom a právnom závere, že „rodina U.“ (právni predchodcovia navrhovateľov) predmetný pozemok dobromyseľne, slobodne a nerušene užívala po dobu potrebnú a tak nadobudla k nemu vlastnícke právo vydržaním, na rozdiel od toho v dovolaní napadnutom rozsudku dospel k záveru, že vlastnícke právo k predmetnej nehnuteľnosti na základe dobromyseľnej držby nadobudol vydržaním právny predchodca odporkyne P. Z.. Pravda zmena v právnom posúdení veci odvolacím súdom v podstatnej otázke je možná, musí byť však náležite odôvodnená, okrem iného, aj tomu zodpovedajúcou zmenou v skutkovom stave veci zistenou v súlade so zákonom. Tejto požiadavke ale priebeh a výsledky konania odvolacieho súdu po zrušení jeho skoršieho rozsudku dovolacím súdom nezodpovedajú. Na pojednávaniach konaných 19. júna 2012, 18. septembra 2012 a 13. novembra 2012, okrem výsluchu svedka M. U., vykonali dôkaz iba výsluchom navrhovateľov 1/ a 2/ a odporkyne, ktorí zotrvali na svojich prednesoch urobených na pojednávaniach vykonaných pre vydaním dovolacím súdom zrušeného rozsudku odvolacieho súdu z 29. septembra 2009 sp.zn. 9 Co/60/2008. Svedok M. U. vypovedal na pojednávaní odvolacieho súdu konanom 13. novembra 2012 len o užívaní cesty vedúcej cez sporný pozemok k ich pozemkom, nie však o užívaní celého pozemku alebo k ďalším otázkam významným pre posúdenie opodstatnenosti tvrdení jednej či druhej strany sporu o určenie vlastníctva. Odvolací súd dostatočne nevysvetlil, ako, na základe akých dôkazov dospel k diametrálne odlišnému záveru o splnení podmienok nadobudnutia vlastníckeho práva teraz už právnym predchodcom (predchodcami) odporkyne.

Na tomto mieste považuje dovolací súd za potrebné tiež poznamenať, že od súdu odôvodňujúceho svoje rozhodnutie sa dôvodne očakáva, že jeho skutkové a právne formulácie budú jasné a zrozumiteľné, vychádzajúce z v právnej teórii a v rozhodovacej praxi súdov všeobecne zhodne akceptovanej a používanej terminológii a obsahu jednotlivých právnych inštitútov. Podľa dovolacieho súdu ani nový rozsudok odvolacieho súdu nevyhovuje tejto požiadavke a trpí vnútornými rozpormi a obsahuje také právne nejasné závery, ktoré odporujú konečnému posúdeniu či už skutkového ale aj právneho vzťahu. Tak napr. v odôvodnení svojho rozsudku (s. 9 ods. 2) odvolací súd, po tom, ako sa stotožnil so záverom súdu prvého stupňa, že je neplatný právny úkon obsiahnutý v zápisnici z 3. novembra 1949

Čd 3430/49, a napriek tomu, že v ďalších častiach odôvodnenia svojho rozsudku dochádza k záveru o nadobudnutí vlastníckeho práva vydržaním právnym predchodcom odporkyne P. Z., uviedol, že týmto úkonom „došlo k rozdeleniu nehnuteľností a k zmene vlastníckych pomerov uvedených nehnuteľností, ktoré zmeny boli zavedené do príslušných vložiek pozemkovej knihy. Tieto zápisy založili formálne vlastníctvo nadobúdateľov k uvedeným nehnuteľnostiam, preto i parc.č. 5137/1 – záhrada bola zapísaná na právneho predchodcu žalovanej. V danom prípade však išlo o formálne nadobudnutie vlastníckeho práva bez obsahu, pretože išlo o dispozíciu s predmetom vlastníctva bez toho, aby s nehnuteľnosťou nakladal vlastník.“ Rovnako ustáľuje odvolací súd vlastníctvo rodiny Z. na základe vyššie uvedenej zápisnice, keď na s. 14 ods. 2 svojho rozsudku uvádza: „Podľa terajšieho stavu vlastníctvo spornej nehnuteľnosti je v evidencii nehnuteľnosti vedené na žalovanú. Odvolací súd považuje túto evidenciu súladnú so zákonom, pretože vlastníckmi nehnuteľnosťí po tom, čo bola spísaná predmetná zápisnica, sa stala rodina Z. (starý otec, otec, tety žalovanej)...“ Z uvedených častí odôvodnenia (ale aj z iných) vyplýva, že odvolací súd riadne neustálil právny dôvod ani čas nadobudnutia vlastníctva právnym predchodcom odporkyne (na niektorých miestach uvádza ako nadobúdateľov sporného pozemku Š. Z. i jeho deti, na iných P. Z.).

Skutkové závery odvolacieho súdu o držbe (faktickej držbe) spornej nehnuteľnosti právnymi predchodcami účastníkov, o jej dobromyseľnosti a o rozsahu užívania sú značne nejasné a aj protirečivé. Tak napr. so záverom odvolacieho súdu o dobromyseľnej, ničím nerušenej držbe po dobu potrebnú, na ktorom závere založil svoje rozhodnutie je v rozpore jeho konštatácia na s. 13 ods. 4 rozsudku, že „Pretrvávajúce spory o užívanie týchto nehnuteľností a najmä o úrodu, ktorú rodiny zberali zo sadov nachádzajúcich sa za záhradami, boli medzi rodinami dlhodobo.“ Po konštatácii na s. 14, ods. 2 rozsudku, že „vtedajší nadobúdatelia uvedených nehnuteľností, rodina Z. však bola presvedčená o tom, že všetky skutočnosti, ktoré súviseli so spísaním predmetnej zápisnice, (ktorú pre rozpor so zákonom odvolací súd v zhode so záverom súdu prvého stupňa považuje za neplatnú), sú v súlade so zákonom, že im vlastníctvo k nehnuteľnostiam na základe predmetnej zápisnice patrí, že sú vlastníckmi uvedených nehnuteľností“ v ďalšej veta ohľadne rozsahu užívania uvádza, že „Užívali ich ale najmä v časti, kde bol sad, pretože okrem zberu ovocia tu bola vybudovaná cesta, ktorú trvale užívali tak, aby sa dostali na nezamapovanú spoločnú cestu cez spornú parcelu a potom cez parcelu rodiny U. č. 5135 až smerom do polí a na hradskú cestu. Toto bol jediný prístup do domu Z., iný prístup nemali, čo je dôkazom

toho, že parcelu č. 5137/1 pre svoju existenciu potrebovali a museli používať, a to v presvedčení, že im právom patrí.“ Rovnako rozporne s konečným záverom o ničím nerušenej faktickej, dobromyseľnej držbe nehnuteľnosti právnymi predchodcami odporkyne vyznieva konštatácia odvolacieho súdu na s. 13 ods. 6 a s.14 ods. 1, že „Š. U. starší na časti uvedených nehnuteľností hospodáril, pričom ako on, tak i právni predchodcovia žalovanej, predovšetkým starý otec Š. Z. a otec P. Z. vedeli o tom, že predmetné nehnuteľnosti pripadli do ich vlastníctva, pripadli rodine Z.. Pôvodný pozemno-knižní vlastníci J. U., nar. X. (právny predchodca žalobcov) a Š. U., nar. X. (pôvodný žalobca v štvrtom rade) nehnuteľnosti neužívali, resp. J. U. tieto užíval a hospodáril na nich po smrti svoj ho otca. Išlo však predovšetkým

o hospodárenie na parcele 5136, ktorá pripadla rodine U., pretože na parcele 5137/1 mali obe rodiny dvor a záhrady. Rodina U. mala za domom dvor, maštal a hospodárstvo - dve šopy, kurín, vedľajšie stavby sa nachádzali pred a za domom rodiny U. a takto hospodáril nebohý Š. U. starší do roku 1965 až 1968 a potom hospodárstvo prebral syn J.. Ploty medzi záhradami museli byť práve pre existujúce hospodárstvo, keďže hospodárske zvieratá rodine Z. robili problémy v záhrade, z čoho pramenili aj spory medzi rodinami.“

So zreteľom na uvedené možno uzavrieť, že konanie v predmetnej veci je postihnuté vadami, ktoré mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, na ktoré dovolací súd bol povinný prihliadnuť aj vtedy, ak by táto vada v dovolaní nebola uplatnená (§ 242 ods. 1 O.s.p.).

Z uvedených dôvodov dovolací súd zrušil dovolaním napadnutý výrok odvolacieho súdu vo veci samej. Zrušil aj výrok o trovách konania, tento však len z dôvodu, že nemôže obstať bez zrušeného výroku vo veci samej, a nie z dôvodu tvrdeného odporkyňou. K dôvodom jej dovolania proti výroku o trovách konania dovolací súd poznamenáva, že podľa jeho názoru postup odvolacieho súdu podľa § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku neprichádza do úvahy pri rozhodovaní o trovách konania. Účelom ustanovenia § 213 ods. 2 O.s.p. je totiž primárne zabrániť prekvapivému rozhodnutiu odvolacieho súdu z hľadiska právnej kvalifikácie merita veci podľa (odlišného ustanovenia) hmotného práva. Rozhodnutie o trovách konania je vnútorne jednotnou procesnoprávnou otázkou, pri ktorej nemožno samostatne hovoriť na jednej strane o ustanoveniach upravujúcich náhradu trov konania podľa zásady úspechu, resp. výsledku konania a na druhej strane o odlišných

ustanoveniach (v zmysle § 213 ods. 2 O.s.p.) tieto princípy modifikujúcich (viď uznesenie ÚS SR z 8. decembra 2011 sp.zn. II. ÚS 563/2011). Takýto názor je aj v súlade s názormi prezentovanými v odbornej právnickej literatúre (napr. Števček/Ficová a kol. Občiansky súdny poriadok – Komentár, Nakladateľství C. H. Beck, 2009, str. 635). Procesné rozhodnutie odvolacieho súdu o trovách konania nemôže mať atribúty tzv. prekvapivého rozhodnutia, a preto postupom odvolacieho súdu nedošlo v prípade odporkyne k odňatiu možnosti konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. (porovnaj uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 25. júla 2013 sp.zn. 3 Cdo 120/2013, schválené občianskoprávnym kolégiom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 10. decembra 2013 na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky).

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. septembra 2014

JUDr. Ladislav Górász, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová